

Högt aktade ledamöter av Svenska Akademien,

Kära Fru Blomqvist

Ärade festförsamling!

Det säger sig nästan självt att jag är mycket hedrad och djupt tacksam för att Ni har velat utmärka mig och mitt verk med Ert största egna pris.

En av våra allra främsta poeter, Bertil Malmberg, har, i sin minnesskrift över lyrikern Edvard Bäckström, beskrivit Svenska Akademien med de sällsamt vackra orden ”detta förbund mellan sekler”.

En kväll som denna, i detta rum, kan jag så tydligt känna den tyngd som bara en institution med historiskt djup kan överföra till det lätt förbispävande nuet. Jag är medveten om att det Nordiska priset med Akademiens tidsmått är en relativt ny företeelse, ett resultat av Karl Ragnar Gierows omsorg och generositet. Trots det tillåter jag mig att uppfatta denna förläning som ett tilltal genom tiden, en hälsning utsänd med seklernas auktoritet från de döda till en ännu levande.

Tacksam är jag också för de vänliga, insiktsfulla och generösa ord som har yttrats. Självt har jag alltid funnit det i grunden svårt att värdera andras prestationer. Och i synnerhet då de litterära. Desto större min beundran för Per Wästbergs så ofta uppvisade generositet och geniala inlevelse även i det som borde ligga långt från

hans eget, för Kristina Lugns så uppenbara intellektuella frändskap.
Vågar jag kalla henne en tvillingsjäl?

Som vi alla vet kan de stora, de mycket ärofulla, priserna ha många och inte alltid förutsägbara, verkningar. De kan rikta välförtjänt uppmärksamhet på det orättvist försummade. De kan vidga rummet kring ett författarskap. Men, det vet vi tyvärr också; de är inte helt och hållet ofarliga.

Att motta ett stort litterärt pris är utöver allt annat att öppna dörren för nya förväntningar. Och sådana kan som vi alla tyvärr vet, verka förlamande. Just i mitt fall, tror jag dock inte faran är särskilt stor. Det mesta som jag faktiskt kunde uträtta har jag redan uträttat, och jag tror mig vid min jämförelsevis höga ålder ,ha nått en viss insikt i vad jag kan och vad jag inte kan göra. Det är en befriande insikt. En kännare har sagt om August Strindbergs måleri, att det blev framgångsrikt och i sitt slag banbrytande därför att han visste vad han kunde och vad han inte kunde måla. För en sådan konstnärlig strategi har jag den största förståelse.

När det yttre larmet kring en diktare och hans verk tystnar, priserna, recensionerna, alla de möjliga reaktionerna mellan kanonisering och halshuggning, när vi går från yttre ljud till existentiell tystnad, återstår egentligen bara vad Philip Roth nyligen har beskrivit som ”det nakna mötet” mellan författaren och hans ord, det blanka papperets ögonblick. Liksom i tennisserven finns där inget före eller efter. Där finns egentligen ingen att rådfråga. Ingen alls. Det finns bara det andlösa mötet mellan ögonblicket och orden. Jag har

tävlat på ett fält, en vädjobana, som har det gemensamt med tennisen och med vad en annan av Edra ledamöter, Frans G. Bengtsson, en gång skrev om schackspelet; ett område där det är helt omöjligt att göra ett avtryck genom att intrigera i korridorer.

Under dessa, det skoningslösa nakna ögonblickets, villkor har jag levat och de har format mitt liv. Att vara helt utlämnad till sin egen ingivelse är en säregen situation. Känslan kan något litet erinra om att en sommardag simma i Genevesjön och plötsligt komma att tänka på den nära nog kilometer av mörknande sjödjup, vars ytterst efemära avslutning man själv i ögonblicket utgör.

Jag hade tänkt att på det här stället försöka göra något slags *sammanfattning* av min litterära verksamhet. Vid eftertanke fann jag dock att denna *sammanfattning* redan är skriven, och det nästa exakt i mitten av min ungefär sextioåriga litterära verksamhet.

Tillåt mig, värde Herr Sekreterare, att till sist läsa dessa sista sidor ur en roman från 1979, som jag ofta vill betrakta som centrum i mitt författarskap Sigismund, eller Ur en polsk barockfurstes minnen:

Jag återvände till min disk och upptäckte att vattnet hade runnit över i diskhon därför att några potatisrester effektivt hade blockerat bottenventilen. Det stod vatten minst en halv centimeter över hela köksgolvet.

- Märkvärdigt, sade jag till mig själv, antingen är det för litet vatten eller också för mycket, antingen som i en öken eller också ingenting alls – det är ingen ordning i det här huset längre, det är den enkla sanningen.

Förargad återvände jag till mitt skrivbord och försökte åstadkomma litet arbete. Knappt hade jag kommit ett par rader på väg förrän ett hiskligt liv ute på Kantstrasse störde mig till den grad att jag måste öppna fönstret för att se efter vad i Herrans namn det var som försiggick. Av de vilda tutanden som steg därnerifrån att döma verkade det som om hela gatan var blockerad.

Jag öppnade fönstret. Oväsendet var verkligen öronbedövande. En bilkö tycktes sträcka sig från mitt gathörn och praktiskt taget upp till Savignyplatz.

En del bilförare hade till och med stigit ur sina bilar och stod och hytte med nävarna på gatan utanför.

Polisautomaten i hörnet av Kantstrasse och Fasanenstrasse snurrade vilt med sin blåa lampa och en liten gestalt dansade, vild av glädje runt apparaten. Jag lutade mig så långt ut jag vågade, och sannerligen, var det inte Kreuzbergs trollkarl, dansande, lycklig, omväxlande spelande på sin lilla rörflöjt och omväxlande sjungande, med hög och hånfull röst:

KEINE LEICHE AN DIESER ECKE, KEINE LEICHE AN DIESER ECKE

Jag trodde först att det var han som var orsaken till hela trafikstoppet (kön av vilt tutande bilar av raden av knytnävsskakande och svärande förare sträckte sig nu av allt att döma ända upp till Ernst Reutherplatz).

Med en sista, livsfarlig lutning ut ur fönstret upptäckte jag att orsaken stod utanför min egen port.

En ofantlig, svartblänkande Buick Oldsmobile, med signalhorn utanför förarhytten och läderklädd chaufför, hade helt enkelt stannat mitt i gatan framför min port.

Fyra motercykelpoliser i vita skinnkläder omgav den magnifika bilen på alla fyra sidor och stod nu, nonchalant lutade mot sina motorcyklar med handskarna på motorcykelsadlarna och cigaretter i mungiporna, helt ointresserade av det helvetiska larmet bakom dem.

Från Oldsmobilens båda svartblänkande, välputsade framflyglar vajande på vardera sidan en standert.

En vindstöt satte standerterna i rörelse – det var över huvud taget en dag med märkvärdigt mycket rörelse i luften – och med en ilning av obehag såg jag att det var som jag hela tiden hade misstänkt: bilen förde det medeltida polska riksvapnet med dess karakteristiska örnar.

Jag beslöt mig för att låtsas att jag inte hade något med saken att göra.

En minut senare ringde det åter på dörren. Jag insåg att jag skulle inte kunna åstadkomma annat än att göra en pinsam situation ännu pinsammare om jag inte öppnade.

Det första jag såg var de finska sjömännen, men nu klädda i svarta sammetskostymer med spetskrås vid halslinningarna och ärmar, lackskor och charmanta purpurröda skärp av vattrat siden kring midjan. Inte olika unga prinsar svängde de sina ceremonimästarstavar av ebenholts med knoppar av drivet silver. Det luktade mycket starkt av pepparmyntpastiller och Eau Sauvage omkring dem, och någon skicklig frisör hade gjort underverk med deras hår.

Utan ett ord ställde de sig i stram givakt på var sin sida av dörren.

Den herre som nu steg ut genom hissdörren, klädd i en elegant kostym av prima engelskt ylle, var snarare kort än lång.

Han verkade inte en dag äldre än sextio år, och rörde sig med obeskrivlig värdighet.

Alltsammans, det fyrkantiga, vita skägget, de ganska utstående kindknotorna, den väl tilltagna näsan stämde perfekt med de sex porträtten som förvaras på Gripsholms slott.

Jag bugade mig ironiskt djupt.

Utan att bevärda mig med en blick tågade han in i mitt vardagsrum, ställde sig att betrakta scenen utanför fönstret. Ett ånglok följt av många godsvagnar passerade över järnvägsbron över Kantstrasse. Bilisterna tutade fortfarande som galna där ute. Han kastade en blick på klockan i Gedächtniskirches torn och jämförde omständligt med sitt eget, briljantbesatta fickur som han halade upp ur västen. Han skakade på huvudet. Uppenbart stämde tiderna inte alls.

Långsamt vände han sig från fönstret och mätte mig med blicken. Ögonen var magnifika, klarblå, lysande. Det var ögonen hos en vis man. Utan vidare ceremonier började han tala:

- Fähund! Träskalle! Pottsork! Lögnhals! Det var på tiden att jag äntligen fick tag på dig, ditt torskbeta!

Yttre rymden – bäh! (Han gjorde en obeskrivlig grimas, där något av Vasaättens hela bondska uppriktighet på något sätt kom i dagen.)

Och vad i helvete menar du med att sätta mig på en bild på ett dass i Ramnäs? Tror du jag är något slags dassfigur, va?

Unge man, det är på tiden att rycka upp sig! Unge man, tidens orm ömsar skinn, förstår han det, unge man?

Färmansbo sluss – det är rätt, där hade han det, unge man, men han tappade bort det igen! Vattnet som flyter, det är viktigt! Allting är vattnen som flyter, svarta virvlar, forsar, vitt skum genom gamla dammluckor, men fram skall det.

Kan han sina försokratiker? Där står det att allting flyter, att allting är vatten som rinner bort, att allting är en gammal sluss med stora alar över vattnet och svarta virvlar där storgäddorna står. Det borde han väl ändå begripa att det inte är för inte som vattnet flyter.

Bäh –

Han räckte ut tungan med en obeskrivlig bondsk grimas. Den var medeltida, den var på samma gång furstlig, den var lika ursprungligt uttrycksfull som den grimas med vilken de där till mytologiska odjur utformade vattenrännor på gotiska katedraler sträcker ut sina tungor.

- Ers majestät, svarade jag, Ers majestät, i Er frånvaro har jag gjort mitt bästa.